

แนวทางในการเผยแพร่พุทธศาสนาในต่างประเทศ : กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์

Guidelines for the Dissemination of Buddhism in the Country :

Case Study of Netherland

พระมหาอานวย มีราดา¹

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อรวบรวมแนวคิดและแนวปฏิบัติในการเผยแผ่พุทธศาสนาในต่างประเทศ : กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์ 2) เพื่อประมวลปัญหาอุปสรรคในการเผยแผ่พุทธศาสนาในต่างประเทศ : กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางในการเผยแผ่พุทธศาสนาในต่างประเทศ : กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์

ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็นคณะสงฆ์พระธรรมทูตจากวัดพุทธาราม 5 รูป วัดพุทธวิหาร 4 รูป วัดพุทธบารมี 5 รูป วัดธรรมกาย 7 รูป และกลุ่มประชาชนทั่วไป 15 คน รวม 37 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่ 1) แบบบันทึกวิเคราะห์เอกสาร 2) แบบสัมภาษณ์ 3) แบบสังเกต การวิจัยในขั้นนี้มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารคู่มือตำราทางวิชาที่เกี่ยวกับการสร้างแบบบันทึกวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต 2) สร้างแบบบันทึกวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต 3) นำเสนอแบบบันทึกวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต

ผลการวิจัย พบว่า

1. แนวคิด วิธีการและเป้าหมายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปตามหลักพุทธโอวาท แสดงธรรมให้เหมาะสมกาลเทศะ มีเหตุผล แสดงธรรมด้วยจิตเมตตา โดยมุ่งประโยชน์แก่ผู้ฟัง ไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภสักการะ เพราะเป้าหมายการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น เพื่อประโยชน์ เกื้อกูล ความสุข แก่บุคคลทั้งที่เป็นชาวพุทธและมีใจชาวพุทธ โดยมุ่งที่จะพัฒนาศักยภาพของบุคคลในการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง ใช้หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นแนวทางในการชี้นำบุคคลให้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท เพราะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศนั้นต้องอาศัยการจัดกิจกรรมภายในวัดเช่น การจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและวันสำคัญของชาติ การเทศน์ การปาฐกถา เพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจและกิจกรรมของชาวพุทธในต่างประเทศ

2. ปัญหาอุปสรรคในการเผยแผ่พุทธศาสนาในต่างประเทศ : กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์ พระสงฆ์ยังไม่เข้าใจภาษาและวัฒนธรรมของประเทศที่ตนไปเผยแผ่ดีพอ ทำให้การสื่อสารกับคนในประเทศนั้นได้ไม่ดีเท่าที่ควร ด้านองค์กรสงฆ์ที่มีส่วนในการดูแลพระสงฆ์ยังไม่เข้มแข็งพอ แม้ปัจจุบันจะมีหลายหน่วยงานที่กำกับดูแลโดยตรงแต่ก็ยังคงครอบคลุมได้ไม่ทั่วถึง แม้จะมีสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตก็ทำหน้าอีกอย่าง อบรมพระธรรมทูตแล้วส่วนการคัดเลือกกว่าพระสงฆ์รูปใดจะได้เดินทางไปประเทศไหนนั้นเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งขอวีซ่าเข้าประเทศ บางประเทศก็ยากมากและให้เวลาในการพำนักในประเทศนั้น ๆ น้อยทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

3. แนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์ ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการบริหาร ควรมีการฝึกอบรมพระสงฆ์ให้มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษา เพื่อพัฒนาบุคลากรดำเนินงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ สร้างพลังศรัทธาให้เกิดมีในการปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรมในการเดินทางไปเผยแผ่ การพิจารณาพระสงฆ์ที่มีความเหมาะสม ทำงานให้เป็นทีมเพื่อให้เกิดความสุขด้วยการใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตได้

คำสำคัญ : แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนา, ในต่างประเทศ, ประเทศเนเธอร์แลนด์

Abstract

The research was a qualitative research has the purposes of this research were : 1) To study the strategy to publish Buddhism abroad : Case study of the Netherland 2) To gather ideas, the way of practice, a problem and an obstacle for present the strategy to publish Buddhism abroad : a case study of the Netherland 3) For present the trend to publish Buddhism abroad : a case study of the Netherland.

To interviews inquire and observations. The research population weres: the SanghaDhammadutaBhikkhus from WatBuddharam 5 monks, Wat Buddha Vihara 5 monks, Wat Buddha Paramee 5 monks. A total of 37 person. Research tools in used for data collection were: 1) To Record Analyses a Document. 2) interview 3) observation. Research in this process were as follows : 1) study the documentation treatise on the subject about building a record, analyze documents, interview and observation, 2) create a record, analyze documents, interview and observation 3) presence analyze documents, interview and observation.

The results found that:

1. The concepts, methods and goals to publish Buddhism according to the doctrine of Buddha teaching. The sermon the appropriate circumstance realistic sermon with compassion. The benefit to the audience Do not sermon for fortune worship, because the goal to publish Buddhism that; for benefits to both help, happiness for Buddhists people and non-Buddhists. The aims to develop the latency of individuals to live on their own. Use the doctrine of the Buddha as a guide to direct people in as a precaution. Because the publish Buddhism abroad must be that activities within the monastery such as, activities, practice meditation on Buddhistsholy days and the national holydays. The sermon, speech to the spiritual center of Buddhist activities abroad.

2. The obstacle problems and the Solutions to publish Buddhism abroad : The case study of the Netherland. The Sangha (Buddhists monks) did not understand the language and culture of their country go to teaching. Makes communication with people in that country not as well as it should. The Sangha organization that is involved to take care was not strong of the Sangha. Even today there are many agency that directly supervision, but still not thoroughly

covered. Although have the training Institute for DhammadutaBhikkhus going Abroad to do more. The training for DhammadutaBhikkhus and the selection that who a monk will be traveling to a country where there is another agency. Visa arrival some countries even more difficult and take more time to stay in that country. Less causes not connected to publish Buddhism.

3. The process strategic approach to Buddhism. Case Study : The Netherland be supposed study transform administrative. There should be supposed training the Sangha to have the ability to using language, to personnel development mission religion abroad. take to the believes power into practice to become concrete. On a trip to exposure judgment the monks are appropriate to team working to achieve happiness with the doctrine of Buddhism in the way of life.

Keywords : Guidelines Buddhism, abroad, Netherlands

บทนำ

ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นพระพุทธองค์ทรงได้พระสาวกเป็นกำลังหลักในการเผยแผ่ทำให้พระพุทธศาสนาแพร่หลายไปทั่วชมพูทวีปจึงนับว่าพระสงฆ์สาวกเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งเพราะพระสงฆ์สาวกเป็นส่วนหนึ่งของพระรัตนตรัยและเป็นส่วนหนึ่งของพุทธบริษัท (ภิกษุภิกษุณีอุบาสกอุบาสิกา) ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบหลักของพระพุทธศาสนาพระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้าในสมัยพุทธกาลส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติตรงปฏิบัติถูกทางปฏิบัติสมควรและยึดมั่นในคุณธรรมของนักเผยแผ่มีปฏิปทาน่าเลื่อมใสจึงสามารถเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าให้แพร่หลายได้อย่างรวดเร็ว

พระสงฆ์จึงเป็นศาสนทายาทโดยสืบเชื้อสายมาจากพระพุทธเจ้ากล่าวคือเป็นผู้ปฏิบัติตามและดำรงไว้ซึ่งหลักคำสอนตลอดถึงไปเผยแผ่ให้ประชาชนได้รับประโยชน์สุขครบวงจรทั้งตนเองสังคมและประเทศชาติ นั่นคือการศึกษาและปฏิบัติตามหลักคำสอนนั้น ๆ อย่างเคร่งครัดงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาถือเป็นภาระสำคัญยิ่งของคณะสงฆ์ซึ่งปัจจุบันได้ขยายกว้างขวางทั้งในและต่างประเทศพุทธศาสนามีความเจริญก้าวหน้าโดยลำดับเพราะพระสงฆ์ได้ทำหน้าที่นั้นอย่างต่อเนื่องเต็มที่เต็มกำลังความสามารถตามหลักพุทธวิธีเกี่ยวกับรูปแบบวิธีการเผยแผ่หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในส่วนที่เป็นหลักพุทธวิธีคุณสมบัติที่ดีของนักเผยแผ่ตลอดจนวิธีการเผยแผ่หลักพุทธวิธีในการสอนวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมในครั้งพุทธกาลพระพุทธเจ้าทรงใช้วิธีการเผยแผ่แบบประยุกต์เข้ากับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ทางสังคมจารีตประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันมากมายไม่ว่าจะทรงใช้วิธีไหนก็ตามเช่นทรงใช้อุบายในการเลือกบุคคลรอจังหวะหรือโอกาส เป็นต้น ก็มักจะประสบผลสำเร็จเสมอเนื่องเพราะความสำเร็จเช่นว่านี้ไม่ใช่เป็นเหตุผลเฉพาะยุคสมัยเท่านั้นแต่ยังอาศัยบารมีธรรมที่ทรงสร้างมาเพื่อทำหน้าที่ของพระศาสดาโดยเฉพาะตามที่ท่านแสดงไว้ในที่ต่าง ๆ ความว่า “ พระผู้เป็นที่พึ่งของโลกทรงบำเพ็ญบารมีให้บริบูรณ์เพื่อประโยชน์เพื่อเกื้อกูลเพื่อความสุขแก่สิ่งมีชีวิตทั้งหลายพระองค์ได้ตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้วเอกบุคคคลเมื่อบังเกิดขึ้นในโลกย่อมบังเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์เพื่อเกื้อกูลเพื่อความสุขแก่คนเป็นอันมากเพื่ออนุเคราะห์ต่อชาวโลกเอกบุคคคลนั้นคือพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า (พระราชาธรรมนิเทศ 2540 : 35) การเผยแผ่ศาสนานั้นมีหลายวิธีซึ่งพระธรรมปิฎก (ประยูร ธมฺมปุตฺโต) ได้อธิบายความเป็นกัลยาณมิตรไว้ในหนังสือพุทธวิธีในการสอนไว้ 1) ปิโย น่ารักคือเข้าถึงจิตใจ 2) ครุณาเคารพ คือ มีความประพฤติเหมาะสมแก่ฐานะ

3) ภาพนีย นำเจริญใจคือมีความรู้จริงทรงภูมิปัญญาแท้จริงและเป็นผู้ฝึกฝน 4) วัดตา รู้จักว่ากล่าวคือ รู้จักพูดชี้แจงเผยแผ่ให้ได้ผล 5) วณักขโม อดทนต่อถ้อยคำคือพร้อมที่จะรับฟังคำใดถามคำซักถาม 6) คัมภีร์ญจนกถังกิตตาสามารถอธิบายหลักธรรมที่ลึกซึ้งให้ผู้ฟังเข้าใจได้ 7) โนจัญฐานนโยชเย ไม่ชักนำผู้ฟังให้เดินผิดทางไปจากพุทธดำรัสพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต 2542 : 25) ฉะนั้น แนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ : กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์นั้น มีส่วนสำคัญในการที่จะทำให้ศาสนาพุทธได้เจริญรุ่งเรือง โดยเฉพาะคนไทยที่ไปประกอบอาชีพอยู่แดนไกล ต้องหาที่พึ่งทางจิตใจบ้างเพราะพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างสันติสุขให้แก่มหาชนเป็นหลักสำคัญพระพุทธองค์ทรงวางหลักการและวิธีการให้เป็นรูปธรรมขึ้นมารองรับ

ผู้วิจัยในฐานะเป็นพระสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้สืบทอดศาสนา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ: กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาให้เกิดขึ้นจึงมุ่งการวิจัยเรื่องแนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ : กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์ เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาแนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศอื่น ๆ เป็นการดำรงไว้ซึ่งศาสนาพุทธให้มั่นคงในต่างประเทศนั้น ๆ สืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมแนวคิดและแนวปฏิบัติในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ : กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์
2. เพื่อประมวลปัญหาอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ : กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์
3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ : กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและแนวคิดในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ : กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์
 - 1.1 ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี หลักการ จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 1.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาวิเคราะห์และสังเคราะห์จัดลำดับก่อนหลังตามลำดับความสำคัญของเรื่อง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 แบบบันทึกเอกสาร, แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต
3. ระยะเวลาในการทำวิจัย
ผู้วิจัยเริ่มทำการศึกษาดังตั้งระยะเวลาเดือนมิถุนายน 2558 ถึงเดือนพฤศจิกายน 2558 รวมเป็นระยะเวลา 6 เดือน

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยในเรื่อง แนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ : กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์ ทั้งในส่วนของการศึกษาเอกสารหลักการแนวคิดทฤษฎีแนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ : กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน คือ

1. แนวคิด วิธีการและเป้าหมายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปตามหลักพุทธโอวาท แสดงธรรมให้เหมาะสมกาลเทศะ มีเหตุผล แสดงธรรมด้วยจิตเมตตา โดยมุ่งประโยชน์แก่ผู้ฟัง ไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภสักการะ เพราะเป้าหมายการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น เพื่อประโยชน์ เกื้อกูล ความสุข แก่บุคคลทั้งที่เป็นชาวพุทธและมีใช้ชาวพุทธ โดยมุ่งที่จะพัฒนาศักยภาพของบุคคลในการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง ใช้หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นแนวทางในการชี้นำบุคคลให้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท เพราะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศนั้นต้องอาศัยการจัดกิจกรรมภายในวัด เช่น การจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและวันสำคัญของชาติ การเทศน์ การปาฐกถา เพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจและกิจกรรมของชาวพุทธในต่างประเทศ

2. ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ : กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์ พระสงฆ์ยังไม่เข้าใจภาษาและวัฒนธรรมของประเทศที่ตนไปเผยแผ่ดีพอ ทำให้การสื่อสารกับคนในประเทศนั้นได้ไม่ดีเท่าที่ควร ด้านองค์กรสงฆ์ที่มีส่วนในการดูแลพระสงฆ์ยังไม่เข้มแข็งพอ แม้ปัจจุบันจะมีหลายหน่วยงานที่กำกับดูแลโดยตรงแต่ก็ยังครอบคลุมได้ไม่ทั่วถึง แม้จะมีสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตก็ทำหน้าที่อีกอย่าง อบรมพระธรรมทูตแล้วส่วนการคัดเลือกกว่าพระสงฆ์รูปใดจะได้เดินทางไปประเทศไหนนั้นเป็นอีกหน่วยงานหนึ่ง ขอวีซ่าเข้าประเทศ บางประเทศก็ยากมากและให้เวลาในการพำนักรในประเทศนั้น ๆ น้อยทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

3. แนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์ ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการบริหาร ควรมีการฝึกอบรมพระสงฆ์ให้มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษา เพื่อพัฒนาศักยภาพงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ สร้างพลังศรัทธาให้เกิดมีในการปฏิบัติเพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรมในการเดินทางไปเผยแผ่ การพิจารณาพระสงฆ์ที่มีความเหมาะสม ทำงานให้เป็นทีมเพื่อให้เกิดความสุขด้วยการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ : กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์ มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและตำรางานวิจัยแนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ : กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์ พบว่า แนวคิดในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาปัจจุบันนี้ไม่ควรใช้วิธีเทศน์อย่างเดียวควรเปิดโอกาสให้ผู้สงสัยได้ซักถามและอธิบายให้ผู้ฟังคลายความสงสัยและได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างแจ่มแจ้งเป็นการประเมิณผลไปในตัวตามความก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่ซึ่งประกาศพระพุทธศาสนาให้ชาวต่างประเทศฟังจะต้องมีการศึกษาเรียนรู้ด้านภาษามีปฏิภาณปฏิสมัทธิยาปัญญาอันแตกฉานในปฏิภาณคือไหวพริบในการที่จะโต้ตอบแต่ต้องโต้ตอบโดยฉับพลันและความรู้ต้องแน่นต้องพร้อมซึ่งสอดคล้องกับพระพุทธานุญาตนิโธ (พรมพิมพ์) (2543) ได้ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชมุนี (ประยูร ธมฺมจิตโต) จากการศึกษาพบว่า เนื้อหาพุทธธรรมของพระราชมุนีมีจุดเด่นคือมีเนื้อเรื่องบรรยายธรรมเป็นลำดับขั้นเป็นขั้นตอนแต่ละประเด็นจะมีความรู้ใหม่ ๆ ให้ขบคิดอยู่เสมอโดยใช้ภาษาร่วมสมัยฟังเข้าใจง่ายอธิบายพุทธธรรมได้ลุ่มลึกชัดเจนโดยสามารถสรุปประเภทเนื้อหาของพุทธธรรมได้ 4 ประเภท ดังนี้ 1) เนื้อหาประเภทพัฒนาจิตใจเพื่อชีวิตที่ดีงาม 2) เนื้อหาประเภทบูรณาการและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 3) เนื้อหาประเภทพระธรรมเทศนา 4) เนื้อหาประเภทวิชาการ จากการศึกษาวิจัยหนังสือและผลงานของพระราชมุนี จำนวน 42 เรื่อง พบว่า

พระราชวรมุนีท่านมีเทคนิคและวิธีการนำเสนอพุทธธรรมที่เด่นชัด 6 วิธีดังนี้ 1) นำเสนอโดยการยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ 2) นำเสนอโดยวิธีการยกอุปมาเปรียบเทียบ 3) นำเสนอโดยวิธีการยกพุทธศาสนสุภาษิตสุภาษิตปรัชญาคำคมโคลงบทประพันธ์และบทกลอนเป็นต้น 4) นำเสนอโดยวิธีการพูดเชื่อมโยงเรื่องราวหรือเหตุการณ์สถานการณ์ต่าง ๆ 5) นำเสนอโดยวิธีการยกบุคคลตัวอย่างประกอบการบรรยาย 6) นำเสนอโดยวิธีการแทรกด้วยเรื่องที่ทำให้เกิดอารมณ์ขัน ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการบรรยายธรรมของพระธรรมทูตพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระธรรมทูตที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเมืองจังหวัดสุรินทร์ อยู่ในระดับมากคือมีรูปแบบการบรรยายใช้อุปการณ์ข้อเปรียบเทียบยกข้ออุปมายกสุภาษิตเรื่องซ้ำกันทำให้เกิดความบันเทิงแก่ผู้ฟัง

2. ปัญหาอุปสรรคและแนวทางในเผยแผ่พุทธศาสนาในต่างประเทศ : กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์ จากการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรคในการเผยแผ่พุทธศาสนานั้นพระสงฆ์บางรูปยังขาดความรู้ในเรื่องของภาษาไม่ดีพอซึ่งแต่ละประเทศจะใช้ภาษาของแต่ละประเทศนั้น ๆ เช่น ในประเทศฮอลแลนด์ก็จะใช้ภาษาดัตช์ และอีกอย่างภาษาอังกฤษ พระสงฆ์เองผู้ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ศาสนาที่ไม่ดีพอ ซึ่งสอดคล้องกับพระครูใบฎีกาจิตวิมล ธวัชโชโต (ทนนาน) (2554) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในสถานศึกษาอำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในสถานศึกษาอำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.23$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า ด้านเนื้อหาการเผยแผ่ของพระธรรมทูต ($\mu = 4.16$) ด้านเทคนิคการเผยแผ่ของพระธรรมทูต ($\mu = 4.26$) และด้านสื่อการเผยแผ่ของพระธรรมทูต ($\mu = 4.27$) ก็อยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในสถานศึกษาอำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และโรงเรียนที่สังกัดพบว่า ด้านเนื้อหาการเผยแผ่ของพระธรรมทูตด้านเทคนิคการเผยแผ่ของพระธรรมทูตและด้านสื่อการเผยแผ่ของพระธรรมทูต ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย พบว่าพระธรรมทูตฝ่ายปฏิบัติควรมีการวางแผนงานวางนโยบายให้ชัดเจนทั้งทางด้านเนื้อหาและเวลาที่ใช้ในการบรรยายให้เหมาะสมกับช่วงชั้นของนักเรียน ควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการให้ชัดเจนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาเทคนิควิธีการนำเสนอธรรมะในรูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวทางในการเผยแผ่พุทธศาสนาในต่างประเทศ : กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์ ควรสร้างยุทธวิธีให้มีความหลากหลายในการเผยแผ่พุทธศาสนาเหมือนพระพุทธเจ้าทรงกำหนดกรอบความคิดอยู่ในวงของการประกาศพรหมจรรย์หรือในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาซึ่งโดยนัยก็คือการบริหารองค์การพระพุทธศาสนานั้นเองเพื่อประโยชน์และความสุขของมหาชนไม่ใช่เพื่อพระองค์เองซึ่งสอดคล้องกับ ทรงวิทย์ แก้วศรี (2551) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ยุทธวิธีในการประกาศศาสนาของพระพุทธเจ้าผลแห่งการวิจัยพบว่า หลักการบริหารสมัยใหม่ตามรูปแบบการบริหารเชิงยุทธวิธีนั้นสอดคล้องกับวิธีการของพระพุทธเจ้าที่ทรงใช้มาก่อนแล้วทั้งสี่วิธีการของพระองค์เป็นวิธีการปฏิบัติจริงเรียบง่ายกระชับรัดกุมตรงประเด็นสามารถจัดการแก้ปัญหาการบริหารได้ทุกอย่างได้ผลมีประสิทธิภาพทั้งนี้เพราะทุกกระบวนการความคิดของพระองค์เป็นระบบและสมเหตุสมผลจากสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ตามวัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีข้อเท็จจริงและหลักฐานตามคัมภีร์พระพุทธศาสนาพอยืนยันว่าพระพุทธเจ้าทรงประกาศศาสนาด้วยพระปรีชาสามารถและพระกุศโลบายอันแยบยลลึกซึ้งยุทธวิธีของพระองค์นั้นเมื่อเทียบเคียงแล้วแสดงว่าทฤษฎีการบริหารเชิงยุทธวิธีของตะวันตก

มาสอดคล้องกับวิธีการของพระพุทธเจ้าโดยมีข้อสงสัยทั้งวิธีการของพระพุทธองค์มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุดด้วย เพราะกระบวนการคิดออกมาเป็นทฤษฎีระหว่างตะวันตกกับพระพุทธเจ้าแตกต่างกัน ตะวันตกหรือสามัญชนทั่วไปนั้นคิดตั้งทฤษฎีจากปัญหาคือความรู้แค่ 2 ประการ ได้แก่ จินตมยปัญญาและสุตมยปัญญาจึงเป็นการตั้งสมมุติฐานแล้วคิดหาวิธีการเพื่อไปสู่เป้าหมายโดยคาดคะเนเอาว่าจะต้องเป็นไปตามนั้นซึ่งอาจไม่แน่นอนแต่พระพุทธเจ้าทรงคิดค้นทฤษฎีจากภavnามยปัญญาได้ผ่านการทดลองปฏิบัติการจนเห็นผลมาแล้วจึงทรงนำมาประมวลสรุปได้ เพราะยุทธวิธีการประกาศศาสนาของพระพุทธเจ้าทุกขั้นตอนสามารถนำหัวข้อธรรมมาใช้เป็นหลักควบคุมกันไปได้อย่างกลมกลืน กล่าวคือ การคิดใช้โยนิโสมนสิการ, การตัดสินใจใช้ปริญา3 อธิฐานธรรม4 และปัญจธรรม3 การวางแผนใช้โกศล 3 และสัมมปปธาน 4 การบริหารใช้อธิบาป 4 พละ 4 และทิวฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม 4 ภาวะผู้นำใช้อัตตหิตสมบัติปริหิตปฏิบัติและยุทธการแบบทหารมีอาชีพรตามทีตรัสไว้ในโยธาชีวิตสูตรนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

1. องค์การพระสงฆ์ในต่างประเทศควรร่วมกันจัดทำหลักสูตรที่เอื้อต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแต่ละประเทศเพื่อให้การปฏิบัติงานของพระสงฆ์มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น
2. ควรสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรที่ดูแลพระสงฆ์สายต่างประเทศ โดยการสร้างระบบเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในแต่ละประเทศระหว่างพระธรรมทูตต่างประเทศและพระสงฆ์ในประเทศไทยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาซึ่งกันและกัน
3. จัดส่งพระธรรมทูตไปปฏิบัติในต่างประเทศให้มากขึ้นโดยเฉพาะพระธรรมทูตภายในวัดต้องศึกษาทั้งภาษาอังกฤษและวัฒนธรรม เพื่อขยายงานให้มากขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความองอาจและสามารถที่จะอธิบายธรรมะให้กับชาวต่างชาติได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ศึกษาผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตไทยในประเทศเนเธอร์แลนด์
2. ศึกษารูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในประเทศเนเธอร์แลนด์
3. ศึกษากระบวนการพัฒนาศักยภาพของพระธรรมทูตไทยในอื่นๆ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จอย่างสมบูรณ์ด้วยความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.พงษ์ธร สิงห์พันธ์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือแนะนำ และให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างสูง และผู้วิจัยกราบขอบพระคุณพระเทพพุทธานุรักษ์ ประธานพระธรรมทูตไทยในสหภาพยุโรป ตลอดจนพระธรรมทูตในประเทศเนเธอร์แลนด์ทุกท่าน ที่ให้ที่พักและอำนวยความสะดวกในเดินทางไปพักที่วัดพุทธาราม ประเทศเนเธอร์แลนด์ และญาติโยมทุกท่านที่คอยให้กำลังใจ

ผู้วิจัยเจริญพรขอบคุณพ่อทอน แม่เสีี่ยม มีราคา ตลอดจนญาติพี่น้องและทุกท่านที่คอยให้กำลังใจ ด้วยดีเสมอมา คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ จึงเป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาและทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

ทรงวิทย์ แก้วศรี. การศึกษาวิเคราะห์พุทธวิธีในการประกาศศาสนาของพระพุทธเจ้า. วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551.

พระครูใบฎีกาจิตวัตร ฐวฑฺฒโน (ทนนาน). **ประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต
ในสถานศึกษาอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). **พุทธวิธีในการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม, 2541.

พระราชธรรมนิเทศ (ระบะบฐิตญาโณ). **พุทธวิธีเผยแผ่พระพุทธศาสนา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาภูมิ
ราชวิทยาลัย, 2540.

พระวุฒิกมล วุฑฺฒิกมล (พรหมพิมพ์). **ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชวรมุนี
(ประยูรธมมจิตโต)**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543.